

чоловік проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою або в будь-якому іншому шлюбі, майно, набуте ними за час спільного проживання, належить їм на праві спільної сумісної власності, якщо інше не встановлено письмовим договором між ними тощо. Проблемою при поділі такої власності є визначення моменту виникнення цивільного шлюбу і власне майнових прав на спільну власність.

По-четверте, при застосуванні норм спадкового права, важливим моментом є підтвердження факту спільного проживання осіб, що перебували у цивільному шлюбі. Так, відповідно до ст. 1264 Цивільного кодексу України, для виникнення права на спадкування майна померлого, слід проживати із ним однією сім'єю не менше як п'ять років [4].

Отже, враховуючи вище зазначені правові наслідки, цивільний шлюб на сьогодні є популярним. Однак, актуальною проблемою фактичних шлюбних відносин в Україні є їх належне законодавче регулювання. Адже норми, що регулюють ці відносини, розміщені хаотично серед положень Сімейного кодексу України. Тому вважаємо за доцільне об'єднати їх в окрему главу, що чітко врегулює питання фактичних шлюбних відносин в Україні.

Список використаних джерел

1. Олександр Феофілактів. Правові проблеми цивільного шлюбу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://megasite.in.ua/58014-pravovi-problemi-civilnogo-shlyubu.html>
2. Сімейний кодекс України: чинне законодавство із змінами та доповненнями на 15 січня 2016 року: Офіц. текст. – К.: Алерта, 2016. – 78 с.
3. Громадянський (цивільний) шлюб в Україні. [Текст] // Твій захист. Соціально-юридична газета. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tviy-zahist.in.ua/index.php/semejnoe-pravo/18-gromadyanskij-tsivilnij-shlyub-v-ukrajini>
4. Цивільний кодекс України (зі змінами та доповненнями від 23.12.2015 року). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

Дмитрусь О.А.

студентка V курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

Науковий керівник: д.ю.н., доцент, завідувач кафедри

цивільного права і процесу ТНЕУ

Калаур І.Р.

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ДЕЛІКТНОЇ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

На сьогоднішній день актуальною потребою є розмежування деліктного зобов'язання, яке виникає при порушенні чужого суб'єктивного права, та цивільно-правової відповідальності, чи у широкому сенсі

відповідальності у цивільному праві. Це обумовлюється тим, що радянські юристи-цивілісти ототожнювали зобов'язання із заподіяння шкоди з деліктними, за якими обов'язок відшкодувати шкоду розглядався як захід цивільно-правової відповідальності, при цьому цивільно-правова відповідальність наставала за шкоду, заподіяну як протиправними діями або бездіяльністю, так і правомірними діями, у стані крайньої необхідності [1]. Тепер же концепція змінилася, якщо радянська доктрина була орієнтована більше на визначення наслідків заподіяної шкоди, то тепер основним завданням є відшкодування шкоди.

Українські цивілісти визначають деліктне зобов'язання, як зобов'язання, що виникає у випадку заподіяння однією особою шкоди іншій, її майну чи майну організації, в результаті чого виникає обов'язок відшкодування завданих збитків.

Вчинення правопорушення (делікту) може призводити до порушення як майнових, так і особистих немайнових прав фізичних та юридичних осіб, і, відповідно, тягне за собою накладення на порушника відповідальності у вигляді відшкодування завданих збитків та (чи) відшкодування моральної (немайнової) шкоди.

Характерною ознакою деліктних зобов'язань є те, що вони виникають, тоді, коли завдана шкода не була наслідком невиконання або неналежного виконання зобов'язання. Сама назва цих зобов'язань (деліктні) вказує на те, що їх відмінність від інших полягає у підставі виникнення, а саме: підставою їх виникнення є делікт.

Отже, вчинення делікту може призводити і до порушення особистих немайнових прав, що зобов'язує деліквента до відшкодування моральної (немайнової) шкоди. Саме на цьому аспекті ми хотіли б зупинитися більш детально.

У наш час питання моральної (немайнової) шкоди розглядаються у різних галузях права, зокрема у конституційному, цивільному, сімейному, трудовому та кримінальному праві України. На основі цього у теорії права обґрунтовано думку про те, що правовий інститут відшкодування моральної шкоди є комплексним, оскільки стосується захисту усіх природних прав людини [2, с. 4]. Саме такий підхід, на думку В.П. Паліюка, дозволяє узагальнити накопичений досвід галузевої практики застосування юридичних норм про право на відшкодування моральної шкоди та звернути увагу на його позитивні або негативні аспекти з метою їх, відповідно, розвитку або усунення [3, с. 57].

Загальновідомо, що соціальне значення норм права полягає якраз у тому, щоб забезпечити задоволення матеріальних та інших потреб учасників цивільно-правових відносин. Ми вважаємо, що вирішення цього завдання можливе лише за умови, коли при заподіянні шкоди потерпілому будуть відшкодовані не тільки майнові втрати, а й відповідним чином компенсовані його духовні втрати.

Саме виходячи із зазначеного, необхідно погодитися із тими науковцями, які стверджували, що «не можна не рахуватися з тим, що в

деяких випадках «духовні втрати» для потерпілого означають набагато більше, ніж матеріальні, й залишати їх незадоволеними було б не виправданою несправедливістю. І тут йдеться не про грошову компенсацію моральної шкоди, як вважала М. Я. Шимінова [4, с. 118]. Йдеться про способи та форми ліквідації немайнових наслідків правопорушення, усунення, залагодження моральної шкоди.

Ст. 23 ЦК України, не закріплюючи поняття моральної шкоди, визначає, що моральна шкода полягає: у фізичному болю та стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я; у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з протиправною поведінкою щодо неї самої, членів її сім'ї чи близьких родичів; у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку із знищенням чи пошкодженням її майна; у приниженні честі та гідності фізичної особи, а також ділової репутації фізичної або юридичної особи [5]. Із закріпленого у Цивільному кодексі положення можна зробити висновок, що тут не зафіксовано поняття моральної шкоди, а лише перераховано способи її прояву. На думку В. П. Паліюка, моральна (немайнова) шкода для фізичної особи є категорією психологічного плану, невід'ємно пов'язаною із самою особою, її відчуттями, емоційно-розумовою діяльністю, відображає внутрішній світ людини й характеризується, зокрема, наявністю психотравмуючих факторів, позбавленням відчуття життєвої захищеності, зміною життєвого укладу, відчуттям приниження, пригнічення, невірноваженості, імпульсивності, зневаги, образи тощо [3, с. 57].

Одною з основних особливостей відшкодування моральної шкоди є те, що її визначення здійснюється через взаємозв'язок психічного стану потерпілого, рівня його душевних страждань і можливість усунути негативні наслідки, завдані особистості, шляхом майнового їх відшкодування.

Другою, не менш важливою ознакою відшкодування моральної шкоди в деліктних зобов'язаннях є те, що порядок її компенсації, крім ЦК України, врегульовано низкою інших нормативно-правових актів. Зокрема, право на відшкодування моральної шкоди передбачено законами України «Про інформацію», «Про авторське право і суміжні права», «Про захист прав споживачів», «Про телебачення і радіомовлення», «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців і членів їх сімей», «Про туризм», «Про наукову і науково-технічну експертизу», «Про звернення громадян», Кодексом законів про працю України та ін. При чому кожен із законодавчих актів конкретизує умови виникнення права на відшкодування моральної шкоди та розмір такого відшкодування.

ЦК України (ст. 1167) визначає загальні умови відповідальності за завдану моральну шкоду: наявність моральної (немайнової) шкоди, протиправна дія (бездіяльність), причинний зв'язок між діями

(бездіяльністю) та моральною шкодою, вина заподіювача шкоди.

Визнаючи сформовану доктриною цивільного права концепцію про самостійність моральної шкоди як виду відшкодування, та враховуючи легальні засади правового регулювання відшкодування моральної шкоди у деліктних зобов'язаннях, можемо узагальнити, що такий вид цивільно-правових відносин характеризується певними особливостями. По-перше, відшкодування моральної шкоди слід розглядати не лише як спосіб захисту цивільних прав та інтересів, а й як міру цивільно-правової, в тому числі деліктної, відповідальності. По-друге, умови та порядок відшкодування моральної шкоди визначено низкою нормативно-правових актів, що свідчить про неоднозначний підхід законодавця до практичного вирішення питання.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс Української РСР від 18 липня 1963 року №1540-06 // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1963. – №30. – Ст. 463.
2. Рабінович П. М. Право людини на компенсацію моральної шкоди (загальнотеоретичні аспекти) / П. М. Рабінович, О. В. Грищук // Праці Львівської лабораторії прав людини і громадянина ННІ державного будівництва та місцевого самоврядування Академії правових наук України. – 2006. – Вип. 9. – С. 4.
3. Паліюк В. П. Умови відшкодування моральної (немайнової) шкоди / В. П. Паліюк // Відшкодування моральної шкоди: коментар, законодавство, судова практика / за заг. ред. М. К. Галянтича. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – С. 57.
4. Шиминова М. Я. Имущественная ответственность за моральный вред / С. Я. Шиминова // Советское государство и право. – 1970. – № 1. – С. 118.
5. Цивільний кодекс України. – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2014. – 380 с.

Ільчишин А.В., Ільчишин І.Ф.

студенти юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

Науковий керівник: к.ю.н., доцент,

доцент кафедри цивільного права і процесу ТНЕУ

Слома В.М.

ВИДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Відповідно до ч. 1 ст. 509 ЦК України зобов'язанням є правовідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку.

Центральною ланкою інституту зобов'язального права є виконання зобов'язань. Разом з тим, як зазначає Н.К. Кудріна будь-яке зобов'язання